

رسالة اجوبة الاستفتاءات

ترجمة فارسی

حضرت آیتا... العظمیٰ حاج سیدعلی خامنه‌ای
«دام ظلّه العالی»

شرکت چاپ و نشر بین‌الملل

خامنه ای، سید علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸
رساله اجوبه الاستفتائات (ترجمه فارسی) / سید علی خامنه ای.
تهران: شرکت چاپ و نشر بین الملل، ۱۳۷۹.
۵۴۰ ص.

ISBN 978 - 964 - 7126 - 18 - 2

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
عنوان اصلی: اجوبه الاستفتائات.

۱. فقه جعفری — رساله عملیه — پرسشها و پاسخها. ۲. اسلام — پرسشها و پاسخها.
الف. شرکت چاپ و نشر بین الملل. ب. عنوان.

۲۹۷/۳۴۲۲

BP ۱۸۳/۹/خ ۲ الف ۳۰۴۱

۱۳۷۹

م ۷۹ - ۲۴۴۲

کتابخانه ملی ایران

رساله اجوبه الاستفتائات

(ترجمه فارسی)

حضرت آية الله العظمى حاج سید علی خامنه ای دام ظلّه العالی

ناشر

شرکت چاپ و نشر بین الملل

نوبت چاپ پنجاه و هفتم - پاییز ۱۳۸۸

چاپ چاپخانه پژوهاک اندیشه

شمارگان ۵۰۰۰ نسخه

قیمت ۲۹۵۰۰ ریال

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۷۱۲۶-۱۸-۲

حق چاپ محفوظ است

E. mail: intlpub@intlpub.ir
WWW. intlpub.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	احکام تقلید
۱	راههای سه گانه: احتیاط، اجتهاد، تقلید
۲	شروط تقلید
۵	راههای اثبات اجتهاد، اعلیّت و به دست آوردن فتوی
۶	عدول از مجتهدی به مجتهد دیگر
۷	بقاء بر تقلید میّت
۱۰	مسائل متفرقه تقلید
۱۰	مرجعیت و رهبری
۱۱	رأیت فقیه و حکم حاکم
۱۵	احکام طهارت
۱۵	احکام آبها
۱۸	احکام نخلی
۲۰	احکام وضو
۲۸	متن اسماء و آیات الهی
۳۲	احکام غسل جنابت
۳۶	احکام غسل باطل
۳۸	احکام تیمم
۴۱	احکام بانوان
۴۳	احکام اموات
۵۱	احکام نجاسات

۵۷	احکام مسکرات
۵۹	وسوسه و درمان آن
۶۲	احکام کافر
۶۸	احکام نماز
۶۸	اهمیت و شرایط نماز
۶۹	وقت نماز
۷۳	قبله
۷۵	مکان نمازگزار
۷۹	احکام مسجد
۸۶	احکام سایر مکانهای دینی
۸۷	لباس نمازگزار
۹۰	پوشیدن طلا و نقره و به کار بردن آن
۹۱	اذان و اقامه
۹۳	قرائت و احکام آن
۹۸	ذکر نماز
۹۹	سجده و احکام آن
۱۰۱	مبطلات نماز
۱۰۲	سلام
۱۰۳	شکایات نماز
۱۰۵	نماز قضا
۱۰۸	نماز قضای پدر و مادر
۱۱۱	نماز جماعت
۱۱۷	حکم امام جماعتی که قرائت وی صحیح نیست
۱۱۸	امامت شخص ناقص العضو
۱۱۹	شرکت زنان در نماز جماعت
۱۲۰	اقتدا به اهل سنت
۱۲۱	نماز جمعه
۱۲۶	نماز عید فطر و عید قربان

۱۲۷ نماز مسافر
۱۲۸ آنکه شغلش مسافرت است یا سفر مقدمه شغل اوست
۱۳۱ حکم دانشجویان و روحانیون
۱۳۳ قصد اقامت و مسافت شرعی
۱۳۷ حدّ ترخص
۱۳۸ سفر معصیت
۱۳۹ احکام وطن
۱۴۲ تبعیت زن و اولاد در وطن
۱۴۵ احکام بلاد کبیره
۱۴۶ نماز استیجاری
۱۴۶ نماز آیات
۱۴۸ نوافل
۱۴۹ مسائل متفرقه نماز
۱۵۱ احکام روزه
۱۵۳ زن باردار و شیرده
۱۵۴ بیماری و منع پزشک
۱۵۷ مبطلات روزه
۱۵۹ بقاء بر جنابت
۱۶۲ استمناء
۱۶۴ احکام مبطلات روزه
۱۶۵ کفاره روزه و مقدار آن
۱۶۷ قضای روزه
۱۷۰ مسائل متفرقه روزه
۱۷۲ رؤیت حلال
۱۷۶ احکام خمس
۱۷۶ هبه، هدیه، جایزه بانکی، مهر و ارث
۱۷۹ قرض، حقوق ماهیانه، بیمه، و بازنشستگی
۱۸۲ فروش خانه، وسائل نقلیه و زمین

۱۸۵	گنج، معدن و مال حلال مخلوط به حرام
۱۸۸	مؤونه
۱۹۳	دست گردان، مصالحه و مخلوط شدن خمس با غیر آن
۱۹۷	سرمایه
۲۰۷	تحوه محاسبه خمس
۲۱۱	تعیین سال مالی
۲۱۴	ولی امر خمس
۲۱۵	سهم سادات و انتساب به آنان
۲۱۶	موارد مصرف خمس، کسب اجازه، هدیه و شهریه حوزوی
۲۲۰	مسائل متفرقه خمس
۲۲۲	انفال
۲۲۶	جهاد
۲۲۸	امر به معروف و نهی از منکر
۲۲۸	شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر
۲۳۲	کیفیت امر به معروف و نهی از منکر
۲۳۵	مسائل متفرقه امر به معروف و نهی از منکر
۲۳۹	کسب‌های حرام
۲۳۹	خرید و فروش اعیان نجس
۲۴۴	اجرت گرفتن در برابر واجبات
۲۴۵	شطرنج
۲۴۶	آلات قمار
۲۴۷	موسیقی و غنا
۲۵۶	رقص
۲۵۸	دست زدن
۲۵۹	فیلم و عکس نامحرم
۲۶۵	آنتن‌های ماهواره‌ای
۲۶۶	ناتر و سینما
۲۶۷	نقاشی و مجسمه‌سازی

۲۶۹	سحر و شعبده و احضار ارواح و جنّ
۲۷۰	هیپنوتیزم
۲۷۱	بخت آزمایی
۲۷۲	رشوه
۲۷۵	مأمور خرید و فروش
۲۷۷	مسائل پزشکی
۲۷۷	جلوگیری از بارداری
۲۷۸	سقط جنین (کورتاز)
۲۸۱	تلقیح مصنوعی
۲۸۳	تغییر جنسیت
۲۸۳	تشریح میّت و پیوند اعضا
۲۸۸	ختسنه
۲۸۹	آموزش پزشکی
۲۹۲	تعلیم و تعلّم و آداب آن
۲۹۶	حقوق چاپ، تألیف و کارهای هنری
۲۹۹	تجارت با غیر مسلمان
۳۰۲	کار کردن در دولت ظالم
۳۰۳	لباس شهرت و احکام پوشش
۳۰۵	تقلید از فرهنگ غربی
۳۰۵	تشبه به کفار و ترویج فرهنگ آنان
۳۰۷	مهاجرت و پناهندگی سیاسی
۳۰۸	تجسس و خبرچینی و افشاء اسرار
۳۱۱	مصرف دخانیات و مواد مخدّر
۳۱۴	تراشیدن ریش
۳۱۷	حضور در مجلس معصیت

۳۱۹	دعانویسی و استخاره.
۳۲۱	احیاء مناسبتهای دینی.
۳۲۱	مراسم عزاداری
۳۲۶	ولادت‌ها و اعیاد.
۳۲۷	احتکار و اسراف
۳۲۸	احکام خرید و فروش
۳۲۸	شروط عقد.
۳۲۹	شرایط خریدار و فروشنده.
۳۳۰	بیع فضولی.
۳۳۲	اولیای تصرف.
۳۴۱	شرایط جنس و عوض آن.
۳۴۴	شروط ضمن عقد.
۳۴۶	مسائل متفرقه بیع.
۳۵۱	احکام اختیارات
۳۵۱	۱ - اختیار مجلس
۳۵۱	۲ - اختیار عیب.
۳۵۱	۳ - اختیار تأخیر
۳۵۱	۴ - اختیار شرط
۳۵۲	۵ - اختیار رؤیت.
۳۵۲	۶ - اختیار غین.
۳۵۲	۷ - بیع اختیاری (بیع شرط).
۳۵۵	۸ - اختیار تخلف شرط
۳۵۶	احکام متفرقه اختیارات
۳۵۹	توابع مبیع.
۳۶۰	تسلیم مبیع و تأدیه ثمن.
۳۶۲	بیع نقد و نسیه
۳۶۲	بیع سلف
۳۶۵	خرید و فروش طلا، نقره و پول

۳۶۸	مسائل متفرقه تجارت
۳۷۱	احکام ربا
۳۷۵	حق شفعه
۳۷۷	اجاره
۳۸۶	احکام سرقتی
۳۹۱	ضمان
۳۹۲	رهن
۳۹۵	شرکت
۴۰۳	هبه
۴۱۵	دین و قرض
۴۲۴	صلح
۴۲۸	وکالت
۴۳۳	حواله
۴۳۴	صدقه
۴۳۶	عاریه و ودیعه
۴۳۸	وصیت
۴۵۴	غصب
۴۵۷	حجر و نشانه‌های بلوغ
۴۶۰	مضاربه
۴۶۵	احکام بانکها
۴۷۴	جایزه‌های بانکی
۴۷۱	کارکردن در بانک

۲۷۵	احکام چک و سفینه
۲۷۵	بیمه
۲۷۷	قوانین و مقررات دولتی
۲۷۷	اموال دولتی
۲۸۰	کار در مؤسسات دولتی
۲۸۲	قوانین دولتی
۲۸۶	مالیات و عوارض
۲۸۸	وقف
۲۸۹	شرایط وقف
۲۹۰	شرایط متولی وقف
۲۹۶	شرایط عین موقوفه
۲۹۸	شرایط موقوف علیه
۲۹۸	عبارت‌های وقف
۵۰۰	احکام وقف
۵۱۷	حبس
۵۱۷	فروش وقف و تبدیل آن
۵۲۳	احکام قبرستان

بسم الله الرحمن الرحيم
پهريه لاسه (اجبه استغاثه)
بجزي دبر لادنه بنت ورت له

احكام تقليد

راههای سه گانه: احتیاط، اجتهاد، تقلید

س ۱: آیا تقلید، صرفاً یک مسئله عقلی است یا ادله شرعی نیز دارد؟
ج: تقلید، ادله شرعی دارد و عقل نیز حکم می‌کند که شخص ناآگاه به احکام دین باید به مجتهد جامع الشرائط مراجعه کند.

س ۲: به نظر شریف حضرت عالی، عمل به احتیاط بهتر است یا تقلید؟
ج: چون عمل به احتیاط مستلزم شناسایی موارد و چگونگی احتیاط و صرف وقت بیشتر است، بهتر آن است که مکلف در احکام دین از مجتهد جامع الشرائط تقلید کند.
س ۳: قلمرو احتیاط در احکام دین در بین فتاوی فقها چه اندازه است؟ آیا رعایت آرای فقیهان گذشته نیز لازم است؟

ج: مراد از احتیاط در موارد آن، رعایت همه احتمالات فقهی است؛ به طوری که مکلف مطمئن شود که به وظیفه خود عمل کرده است.

س ۴: دخترم بزودی به سن تکلیف می‌رسد و باید برای خود مرجع تقلیدی انتخاب کند، اما درک مسئله تقلید برای او دشوار است، وظیفه ما نسبت به او چیست؟
ج: اگر وی به تنهایی نمی‌تواند وظیفه شرعی خود را در این باره تشخیص دهد، وظیفه شما ارشاد و راهنمایی اوست.

س ۵: نزد فقها معروف است که تشخیص موضوعات احکام به عهده خود مکلف است و وظیفه مجتهد تشخیص حکم است، ولی در عین حال مجتهدین در بسیاری موارد، در تشخیص موضوعات احکام نیز اظهار نظر می‌کنند، آیا متابعت از نظر مجتهد در موضوع

نیز واجب است؟

ج: تشخیص موضوع، موکول به نظر خود مکلف است و متابعت از مجتهد در تشخیص موضوع واجب نیست، مگر آنکه به آن تشخیص اطمینان پیدا کند و یا موضوع از موضوعاتی باشد که تشخیص آن نیاز به استنباط دارد.

س ۶: آیا کسی که در آموختن احکام دینی مورد نیاز خود کوتاهی می‌کند، گناهکار است؟

ج: اگر نیاموختن احکام به ترک واجب یا ارتکاب حرام بیانجامد، گناهکار است.

س ۷: گاهی از افراد کم اطلاع از مسائل دینی درباره مرجع تقلیدشان پرسش می‌شود، می‌گویند نمی‌دانیم، یا اظهار می‌دارند که از فلان مجتهد تقلید می‌کنیم، ولی عملاً التزامی به خواندن رساله آن مجتهد و عمل به فتاوی او ندارند، اعمال این‌گونه افراد چه حکمی دارد؟

ج: اگر اعمال آنان موافق احتیاط یا مطابق با واقع یا با نظر مجتهدی باشد که وظیفه دارند از او تقلید کنند، محکوم به صحت است.

س ۸: با توجه به اینکه در مسائلی که مجتهد اعلم قائل به وجوب احتیاط است، می‌توانیم به مجتهد اعلم بعد از وی مراجعه کنیم، اگر اعلم بعد از او نیز قائل به وجوب احتیاط در مسئله باشد، آیا رجوع به اعلم بعد از او جایز است؟ و اگر فتوای مجتهد سوم هم همانگونه بود، آیا می‌توان به اعلم بعد از آنان مراجعه کرد؟ و همینطور...، لطفاً این مسئله را توضیح دهید.

ج: در مسائلی که مجتهد اعلم فتوا ندارد، رجوع به مجتهدی که در آن مسئله احتیاط نکرده است و فتوای صریح دارد، با رعایت ترتیب الاعلم فالاعلم، اشکال ندارد.

شروط تقلید

س ۹: آیا تقلید از مجتهدی که متصدی مقام مرجعیت نبوده و رساله عملیه هم ندارد، جایز است؟

ج: در صحت تقلید از مجتهد جامع الشرائط، تصدی مرجعیت یا داشتن رساله عملیه شرط نیست، لذا اگر برای مکلفی که قصد تقلید از او را دارد، ثابت شود که وی مجتهد جامع الشرائط است، تقلید اشکال ندارد.

س ۱۰: آیا تقلید از کسی که در یکی از ابواب فقه مثل نماز و روزه به درجه اجتهاد رسیده، جایز است؟

ج: فتوای مجتهد متجزی که تنها در برخی ابواب فقهی دارای فتوا و نظر اجتهادی است برای خودش حجت است، ولی جواز تقلید دیگران از او محل اشکال است؛ اگر چه جواز آن بعید نیست.

س ۱۱: آیا تقلید از علمای کشورهای دیگر که دسترسی به آنان امکان ندارد، جایز است؟

ج: در تقلید از مجتهد جامع الشرائط شرط نیست که مجتهد اهل کشور مکلف و یا ساکن در محل سکونت او باشد.

س ۱۲: آیا عدالت معتبر در مجتهد و مرجع تقلید با عدالت معتبر در امام جماعت از حیث شدت و ضعف تفاوت دارد؟

ج: با توجه به حساسیت و اهمیت منصب مرجعیت در فتوا، بنابر احتیاط واجب، شرط است که مجتهد مرجع تقلید علاوه بر عدالت، قدرت تسلط بر نفس سرکش را داشته و حرص به دنیا نداشته باشد.

س ۱۳: این که گفته می شود باید از مجتهدی تقلید نمود که عادل باشد، مقصود از عادل چه کسی است؟

ج: عادل کسی است که پرهیزگاری او به حدی رسیده باشد که از روی عمد مرتکب گناه نشود.

س ۱۴: آیا اطلاع از اوضاع زمان و مکان از شرایط اجتهاد است؟

ج: ممکن است این شرط در بعضی از مسائل دخیل باشد.

س ۱۵: بنا بر نظر حضرت امام راحل «قدس سرّه» مرجع تقلید باید علاوه بر علم به احکام عبادات و معاملات، نسبت به همه امور سیاسی، اقتصادی، نظامی، اجتماعی و رهبری، عالم و آگاه باشد. ما در گذشته مقلد حضرت امام بودیم، بعد از رحلت ایشان با راهنمایی تعدادی از علما و تشخیص خودمان لازم دانستیم به جنابعالی رجوع نموده و از شما تقلید کنیم تا بین مرجعیت و رهبری جمع کرده باشیم، نظر شما در این مورد چیست؟

ج: شرایط صلاحیت مرجعیت تقلید، در تحریر الوسیله و رساله های دیگر به تفصیل ذکر شده است، و تشخیص فرد شایسته تقلید موکول به نظر خود مکلف است.

س ۱۶: آیا در تقلید، اعلیّت مرجع شرط است یا خیر؟ معیار و ملاک اعلیّت چیست؟
 ج: در مسائلی که فتوای علم با فتوای غیر علم اختلاف دارد، احتیاط آن است که از علم تقلید کند و ملاک اعلیّت این است که آن مرجع نسبت به سایر مراجع قدرت بیشتری بر شناخت حکم الهی داشته باشد و بهتر بتواند احکام شرعی را از أدله استنباط کند و همچنین نسبت به اوضاع زمان خود به مقداری که در تشخیص موضوعات احکام و ابراز نظر فقهی مؤثر است، آگاه‌تر باشد.

س ۱۷: آیا تقلید کسی که از جهت احتمال عدم وجود شرایط معتبر تقلید در مجتهد علم، از مجتهد غیر علم تقلید کرده است، محکوم به بطلان است؟
 ج: بنا بر احتیاط، تقلید از غیر علم در مسائل مورد اختلاف، به مجرد احتمال عدم وجود شرایط معتبر در علم، جایز نیست.

س ۱۸: اگر ثابت شود که تعدادی از علما در بعضی از مسائل علم هستند، یعنی هر کدام از آنان در مسئله معینی علم باشند، آیا تقلید از هر یک از آنان جایز است؟
 ج: تبعیض در تقلید اشکال ندارد و اگر اعلیّت هر یک از آنان در مسائلی که مکلف بنا دارد در آن مسائل از او تقلید کند محرز شود، بنا بر احتیاط، تبعیض در تقلید در صورت اختلاف فتوا در مسائل مورد نیاز مقلّد، واجب است.

س ۱۹: آیا با وجود علم، تقلید از غیر علم جایز است؟
 ج: در مسائلی که فتوای غیر علم مخالف فتوای علم نباشد، رجوع به غیر علم اشکال ندارد.
 س ۲۰: نظر جناب عالی در اشتراط اعلیّت مرجع تقلید چیست و دلیل آن کدام است؟
 ج: در صورت تعدد فقهای جامع الشرائط و اختلاف آنان در فتوا، بنا بر احتیاط واجب، مکلف باید از علم تقلید نماید، مگر آنکه احراز شود که فتوای وی مخالف احتیاط است و فتوای غیر علم موافق با احتیاط. و دلیل وجوب تقلید از علم بنای عقلاء و حکم عقل است، زیرا که اعتبار فتوای علم برای مقلّد یقینی و اعتبار قول غیر علم احتمالی است.

س ۲۱: از چه کسی باید تقلید کنیم؟

ج: از مجتهدی که جامع شرایط فتوا و مرجعیت است، و بنا بر احتیاط باید علم هم باشد.

س ۲۲: آیا تقلید ابتدایی از میّت جایز است؟

ج: در تقلید ابتدایی، احتیاط در تقلید از مجتهد زنده و علم نباید ترک شود.

س ۲۳: آیا تقلید ابتدایی از مجتهد میّت، متوقف بر تقلید از مجتهد زنده است؟

ج: تقلید ابتدایی از مجتهد میّت یا بقاء بر تقلید او باید به تقلید از مجتهد زنده و علم باشد.